

E. M. CIORAN

KÖNNYEK ÉS SZENTEK

E. M. Cioran

Könnyek és szentek

Qadmon Kiadó
Budapest, 2010

A fordítás alapjául szolgáló kiadás
Emil Cioran: *Lacrimi și sfinți*
București, 2007, Editura Humanitas
Prezenta ediție reproduce textul apărut în 1937,
în Editura autorului

© Éditions de L'Herne, 1986, 2002, 2006

Fordította Karácsonyi Zsolt
Szerkesztette és a jegyzeteket írta Csáki Márton

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás,
sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

© QADMON Kiadó, 2010
Hungarian translation © Karácsonyi Zsolt, 2010

ISBN 978 963 88490 1 4

Azon voltam, hogy megértsem, honnan érkeznek a könnyek, és a szenteknél időztem el. Talán éppen ők felelősek ezért a keserű csillogásért. Ki tudja? Úgy tűnik, hogy a könnyek az ő nyomaik. Nem a szentek által jöttek e világba; de szentek nélkül nem tudnánk, hogy az elveszett paradicsom miatt sírunk. Szeretnék egyetlen könnycseppet látni, ahogy elnyeli a föld... Számunkra ismeretlen utakon emelkednek a magasba. A könnyeket csak a fájdalom előzi meg. A szentek nem tesznek mást, csak igazolják őket. Nem juthatunk a szentekhez a megismerés által. Csak ha felébresztjük a bensőnk mélyén szunnyadó könnyeket, és általuk *ismerjük fel*, miként lehetett valaki ember, úgy, hogy mára már nem az.

Önmagában nem érdekes a szentség, csupán a szentek élete; a folyamat, ahogy egy ember lemond önmagáról, és elindul a szentség ösvényein... És a folyamat, amikor valaki az életükről ír? Elindulni a szentek nyomán... talpad könnyeikben ázik...

*

Dzsalál ad-Dín Rúmí¹: „A hegedű hangjai azok a zajok, amelyek kitárják a paradicsom kapuit.”

De mihez hasonlíthatnánk egy angyal sóhaját?

¹ Dzsalál ad-Dín Muhammad Rúmí (1207–1273) a leghíresebb perzsa szúfi misztikus, filozófus és költő, a *mawlawíya* dervisrend alapítója.

Mit válaszolhatnánk a vak nőnek, aki így panaszodik egy Rilke-versben: „Nem élhetek az éggel testemen”² Vajon enyhítenénk fájdalmát, ha tudná: már nem tudunk élni talpunk alatt a földdel?

*

A szentek közül többen – a női szentek közül is sokan – beismerték vágyukat, hogy homlokuk csak Jézus szíven pihenhetne meg. Mindegyikük kívánsága beteljesült. Most már értem, hogy a Megváltó szíve miért dobogott szüntelen kétezer éven át. Istenem! Szentek vérével tápláltad szívedet, homlokuk verejtékét adtad rá ruhának!

Révületben jön létre a világ, mert Őrajta kívül minden képzelődés.

*

...Hogy is ne kötődne Szent Terézhez³, aki egy napon – miután vőlegényként jelent meg neki Jézus, ametsztygűrűt nyújtva át mennyei egységük jeleként – a kolostor udvarába rohan, és egyedülállóan áthelyeződve [transpunere] perdül táncra, veri a dobot, hogy lelkesült öröme hívja nő-

² Lásd Rainer Maria Rilke: A vak lány. Fordította Kálnoky László. In *Rainer Maria Rilke versei*. Fordította Ambrus Tibor et al. Budapest, 1983, Európa Könyvkiadó, 109. p.

³ A szentek nevét a közismertebb, magyar formában közöljük, életrajzi adataikat lásd Dr. Diós István (szerk.): *Szentek élete*. 1–2. kötet. Budapest, 2009, Szent István Társulat.

véreit is. Azokban a pillanatokban, az isteni egyértelműség eksztázisában lendültek magasba a légies és lángoló versek:

*Vivo sin vivir en mí,
y de tal manera espero,
que muero porque no muero*⁴

Hatéves korában olvassa a vértanúk életét, és szíve egyetlen, megismételt kiáltásban találja meg a választ: „Mindörökké, mindörökké!” Akkor határozza el, hogy a mórok megtérítésére indul, így egészen biztosan kockáztatva életét.⁵ Vágya nem teljesülhetett be: de lángolása egyre nőtt, s lelkének tüze nem aludt ki napjainkig sem, hiszen az Ő hevében élt.

Egy szent nő bűnös csókjáért bölcsőként fogadnám a pestist. Melyik Teréz vagy Katalin ölelné át az éggel?

„Ha érzéseim egyetlen cseppje a pokolra hullna, örök

⁴ „Élek immár nélkülem, / s napjaim míg elperegnék, / meghalok, mert nem halok meg.” Lásd Avilai Szent Teréz: *Élek immár nélkülem*. In uő: *Versek – A lélek kiáltásai Istenhez*. Fordította Dobos Éva. Budapest, 2006, Eötvös József Könyvkiadó, 10. és 11. p. (A vers 1572 körül, azaz Szent Teréz „lelki házasságát” követően született. Az idézett versszak egy profán népdal – *villancico* – részlete, amelyet néhány évvel később, némileg eltérő formában Szent Teréz gyóntatója, Keresztes Szent János is felhasznált egyik költeményében, lásd Keresztes Szent János: *Strófák a lélek kínjairól, ki Istent látni epekszik*. In uő: *A lélek éneke*. Fordította Takács Zsuzsa. Budapest, 1988, Helikon Kiadó, 44. p.)

⁵ Lásd Szent Terézia: *Önéletrajz*. Fordította Szeghy Ernő. H. n., é. n., k. n., 18–19. p.

életté változtatná azonnal” – mondja egyik ekstázisában Genovai Szent Katalin.⁶

...Az én lelkem is reszketően várja azt a cseppet, és ha el akarja érni, nem kutat más cél után...

*

Válthatok-e valaha is annyira tisztává, hogy csak a szentek könnyeiben tükröződjön arcom?

*

Érdekes módon több szent is létezhet egyazon időben. Megpróbálok eljátszani egy találkozást, de nem segít a lendület, sem a képzelet. Szent Teréz ötvenkét éves korában, híresen és csodáltan, ahogy Medina del Campóban találkozik a huszonöt éves, ismeretlen, de lelkes Keresztes Szent Jánossal! A spanyol misztika az emberi történet egyik isteni pillanata.

Szentek párbeszéde? Egy szűzi szívű Shakespeare vagy egy mennyei Szibériába száműzött Dosztojevskij megírhatná talán. Szentek körül bolyongva telik le életem...

⁶ A Genovai Szent Katalin látomásairól szóló feljegyzések részletei magyarul is olvashatók, lásd Giovanni Pozzi – Claudio Leonardi (szerk.): *Olasz misztikus írónők*. Fordította Balanyi György et al. Budapest, 2001, Európa Könyvkiadó, 285–304. p.

Annyira talán még senki sem használta Istenhez vezető útként a táncot és a zenét, mint Dzsálál ad-Dín Rúmi, az a szent, akit csodálói már rég kanonizáltak. Találkozása Samsz ad-Dínnel⁷ – a bölcs fantasztával, a névtelen zarándokkal, aki legalább annyira furcsa és eredeti, mint amennyire műveletlen – különös bájjal bír. Miután megismerkedtek, három hónapra bezárkóztak Dzsálál ad-Dín Konya-beli lakásába, és ez idő alatt nem távoztak onnan egyetlen pillanatra sem. Legyűrhetetlen bizonyosság kényszerít, hogy higgyem: ott *mindent* elmondtak. Az emberek akkortájt még ápolták titkaikat. Amikor akartál, akkor szólhattál Istenhez, aki a semmibe sülyesztette sóhajaidat. A mi írnelküliségünk, hogy már nincs kit szólítanunk. Odajutottunk, hogy halandóknak gyónjuk meg magányosságunkat. Valamikor e világnak Istenen *belül* kellett lennie. A történelem két részre oszlik: arra, amelyben az embereket magához vonta az Istenségben vibráló semmi, és napjainkra, amikor a világ semmiségét elhagyta az isteni fuvallat.

⁷ Samsz ad-Dín Muhammad Tabrizi szúfi vándordervis 1244. november 29-én érkezett Konyába. A szóbeli tanítást preferáló, karizmatikus mester radikálisan megváltoztatta Rúmi életét, ám ironikus természete miatt sok ellenséget szerzett magának. Mivel a Samsz ad-Dínnel való misztikus együttlét következtében Rúmi elhanyagolta korábbi tanítványait, azok 1246-ban először elűzték, majd – feltehetően Rúmi fiatalabb fiának részvételével – 1247. március 11-én meggyilkolták tanítóját. Samsz ad-Dín halála után Rúmi a zenével és tánccal egybekötött költészetnek szentelte életét, mestere iránti tiszteletből pedig versei egy részét is Samsz-i Tabriz néven írta.

A zene túl nagy bátorsággal övezett fel Istennel szemben.
Lám csak, mi is idegenít el a keleti misztikusoktól...

*

Az Utolsó Ítéletnél nem méretnek meg, csak a könnyek.

*

Jézus szíve párna volt a keresztényeknek. Ó! Mennyire értem a misztikusokat, akik rajta kívántak elaludni!... De kétségeim nem engednek Szíve árnyékánál messzebb! Csak égi árnyékok lehetnek az én mentsváram.

Nem értheti meg az, aki nem sejtette már jóval előbb, hogy a szentség számára a szív szimbóluma egyenlő a világgal. *A szív mint univerzum* – távlatai mint kozmikus dimenziók –, ez a szentség mélyebb értelme. A szívben történik minden – lám, mit is jelent misztika és szentség. Csakhogy ilyenkor nem az emberek, hanem a szentek szívére kell gondolni.

*

A szentség átformált fiziológia; talán annál is több: isteni fiziológia. Minden, ami eszköz az éghez vezető úton... A vér a szentség egyik állandó rögeszméje. Ami nem csupán a szív kozmikus víziójában gyökeredzik, de abban az állandó harcban is, amelyet vele vívnak a szentek. Noha a szentség a vér felett aratott győzelem, miután elvágta a földhöz kapcsolódó szálait, nem helyezi a vért kevésbé emelkedett szintre. Jézus megtisztult vére a szentek fürdővize és itala. Így